

Vwo Nederlandse taal

Schrijfvaardigheid

Algemene instructie bij onderwerp 1 en 2

Als onderdeel van het college-examen maak je een schrijfo opdracht. De toets duurt 150 minuten.

Je kiest onderwerp 1 of 2. Het is de bedoeling dat je aan de hand van de aangeboden teksten een artikel schrijft. Je kiest daartoe slechts één opdracht en maakt in geen geval meerdere opdrachten. **Geef bovenaan de tekst duidelijk aan voor welke opdracht je gekozen hebt door de letter A, B, C of D te noteren.**

Gebruik de volgende richtlijnen:

- Ga uit van de tekstsoort en het publiek, zoals in de opdracht is aangegeven.
- Zorg voor een duidelijke alinea-indeling.
- Bedenk een pakkende titel.
- Bedenk minstens drie tussenkopjes van maximaal zes woorden.
- Het is niet de bedoeling dat je de inleiding bij onderwerp 1 of 2 overneemt in jouw eigen schrijfproduct.
- Let op zinsbouw, stijl en spelling.
- Gebruik **minimaal 600** woorden en **niet meer dan 750** woorden. Vermeld het aantal woorden onder jouw tekst.

Veel succes.

Onderwerp 1

Inleiding

Leven wij in een computersimulatie?

De filosoof Nick Bostrom lanceerde in 2003 de hypothese dat we in een gesimuleerde wereld leven. Sindsdien proberen andere filosofen en wetenschappers de waarschijnlijkheid van deze hypothese aannemelijk te maken of juist te ontkrachten. De vraag of wij in een computersimulatie leven of niet, blijkt niet zo gemakkelijk te beantwoorden.

Opdracht A

Schrijf voor de lezers van een regionale krant een betoog waarin je jouw mening geeft over de hypothese van Nick Bostrom. Je neemt in ieder geval de volgende informatie-elementen op:

1. Een inleiding waarmee je de aandacht van de lezers trekt en waarin je jouw standpunt aan de orde stelt door middel van een stelling.
2. Drie argumenten die pleiten voor jouw standpunt. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.
3. Twee tegenargumenten waarvan je er een weerlegt. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.
4. Een slot met een conclusie die aansluit bij jouw stelling.

Opdracht B

Schrijf voor de lezers van een regionale krant een beschouwing over de hypothese van Nick Bostrom. Je neemt in ieder geval de volgende informatie-elementen op:

1. Een inleiding waarmee je de aandacht van de lezers trekt en waarin je het verschijnsel beschrijft. Besluit de inleiding met de hoofdvraag.
2. Een visie van voorstanders onderbouwd met drie argumenten. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.
3. Een visie van tegenstanders onderbouwd met drie argumenten. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.
4. Een samenvattend slot waarin je jouw eigen visie opneemt.

De teksten die je kunt gebruiken, zijn:

Leven we in een computersimulatie? (2014, 6 juli). Geraadpleegd op <http://filosofie.be/blog/kweetal/3780/leven-we-in-een-computersimulatie/>.

Deckmyn, Dominique (2016, 14 juni). Leven wij in een videogame? Geraadpleegd op <http://www.nrc.nl/handelsblad/2016/06/14/leven-wij-in-een-videogame-2666480>.

Hal, George van (2017, 10 januari). Heel het heelal is informatie. Geraadpleegd op https://www.nrc.nl/nieuws/2017/01/20/heel-het-heelal-is-informatie-6303827-a1542233?utm_source=SIM&utm_medium=email&utm_campaign=5om5&utm_content=&utm_term=20170123.

Vergeet niet de richtlijnen uit de algemene instructie in acht te nemen!

Tekst 1

Leven we in een computersimulatie?

De wereld van films als 'The Matrix' of 'Existenz' is een wereld die door computers wordt gecreëerd. En dan gaat het niet over de film zelf, maar over het onderwerp ervan. Het verhaal speelt zich af in een computersimulatie, waarin echte mensen worden geconfronteerd met een wereld die niet fysiek bestaat, maar alleen in hun waarneming. Dit gebeurt dankzij het feit dat zij op de een of andere manier verbonden zijn met een systeem dat hun ervaringen elektronisch genereert. Hoe dat technisch gerealiseerd zou moeten worden, is niet duidelijk. Een interessante vraag is of het conceptueel mogelijk zou zijn om een zodanige wereld te scheppen dat mensen die wereld niet van de reële fysieke wereld kunnen onderscheiden.

Die vraag berust op de aanname dat er een fysieke wereld bestaat, die niet een simulatie is. Je moet immers een onderscheid kunnen maken tussen die simulatie en iets wat geen simulatie is. Iets wat dus 'echt' is, uit zichzelf bestaat, en waarvan de simulatie is afgeleid, zodanig dat we denken dat die een echte wereld is en niet iets wat berust op elektronische impulsen zonder tastbare oorsprong. Maar je kunt je ook afvragen of de wereld, zoals we die dagelijks aan den lijve ervaren niet al een product is van een medium dat het 'tastbare' aspect ervan ook elektronisch genereert. Als dat de enige wereld is, die we kunnen kennen, is er feitelijk van simulatie geen sprake.

Zou het onderscheid op de een of andere manier te maken zijn? Om een onderscheid te maken, moeten er twee dingen zijn, die je kunt vergelijken. Er moeten twee werelden bestaan, namelijk de reële wereld en de gesimuleerde wereld. Maar als er geen sprake is van een simulatie, dan valt er geen onderscheid te maken, hoe de indrukken die wij opdoen, ook worden gegenereerd. Wat is 'tastbaar' anders dan iets wat wij afleiden uit wat onze zintuigen ons vertellen? En wat is dat wat onze zintuigen ons vertellen anders dan elektrische impulsen?

Als er dan toch sprake is van twee werelden, hoe zouden we daar achter kunnen komen? Is er een methode denkbaar, die feilloos de natuur van de simulatie onderscheidt? Een perfecte simulatie is waarschijnlijk niet te onderscheiden van een autonome werkelijkheid. Maar is een perfecte simulatie mogelijk? Een simulatie moet twee dingen doen: een werkelijkheid presenteren en een andere werkelijkheid verhullen. Een simulatie presenteert een decor. Maar achter het decor zit nog iets: de muur van het theater. En zoals de hoofdpersoon in de 'Truman show', een film waarin de hoofdrolspeler er na verloop van tijd achter komt dat hij in een realityshow leeft, uiteindelijk die muur ontdekt, zo zouden wij ook op de een of andere manier de wereld achter de wereld van de simulatie kunnen ontdekken. We moeten op de een of andere manier erin slagen de computer te ontdekken in de indrukken die we opdoen.

Simulatie vereist waarschijnlijk een centraal orgaan, zoals een processor, waar alles van uitgaat. Die processor bevat een beschrijving van de simulatie en die genereert aan de hand van die beschrijving de impulsen die ons de gesimuleerde wereld moeten voorspiegelen. In de natuur heeft ieder object zijn eigen processor of processors. De natuur berust op een overkill aan werkelijkheidsgeneratoren. Maar

een simulatie berust op efficiëntie. In de natuur berust iedere actie op interactie, ieder onderdeel bepaalt zelf zijn functioneren, in samenspraak met zijn omgeving. Ieder blad aan een boom, iedere haar in een vacht bepaalt zelf hoe het zal groeien. Uiteindelijk besluit ieder atoom in de werkelijkheid zelf hoe het zich dient te gedragen. Maar in de simulatie is dat allemaal centraal geregeld.

De natuur berust op samenwerking, de simulatie op beheersing. Het gedrag van een simulatie berust op voorschriften die niet in de wereld zijn ingebouwd. Immers, de simulatie moet een wereld presenteren, die niet de natuurlijke wereld is van het medium. Zo is de natuurlijke wereld van de computer een wereld van symbolen, getallen en logische variabelen. En vanuit die wereld moet een wereld van subjectieve indrukken en belevenissen worden gegenereerd. In die wereld moet ieder blad aan een boom en iedere haar in een vacht apart worden gecreëerd. Om dat te kunnen doen is enerzijds een gigantische computerpower nodig en anderzijds een hoge efficiëntie. Om ieder atoom van de simulatie apart te scheppen en te besturen is ondoenlijk. Dus moeten er vereenvoudigingen worden aangebracht. De wereld van de computersimulatie hangt van de shortcuts aan elkaar.

Gezien de shortcuts die mensen toepassen bij hun computersimulaties, zal onvermijdelijk vroeg of laat 'The fabric of reality' erdoorheen schijnen. Het is vrijwel onmogelijk een simulatie perfect te maken in zijn imperfectie. En het is ook vrijwel onmogelijk de natuurlijke imperfectie na te doen. Onwillekeurig zal de structuur van het medium zich tonen in zijn perfectie. Want voor de computer is perfectie altijd het uitgangspunt: de cirkel, de rechte lijn, het gladde oppervlak, de egale kleur. Maar in de rauwe werkelijkheid zijn er overal krassen, vlekken en deuken. Imperfectie is iets wat apart moet worden toegevoegd en wat ook de meeste rekenkracht kost. Perfectie is simpel, imperfectie is complex. En die complexiteit kan soms zo groot worden dat die het vermogen van het medium overschrijdt. En dat is waar het verschil zich toont, bijvoorbeeld in kleurige blokken bij snelle veranderingen, of het springerig verlopen van het bewegende beeld.

Bron: Leven we in een computersimulatie? (2014, 6 juli). Geraadpleegd op <http://filosofie.be/blog/kweetal/3780/leven-we-in-een-computersimulatie/>.

Tekst 2

Leven wij in een videogame?

Is de werkelijkheid eigenlijk een illusie, gecreëerd door een hypergeavanceerde computer? Ondernemer Elon Musk is lang niet de enige 'believer'. Wetenschappers, filosofen en nerds discussiëren al jaren over deze theorie.

De wereld die u waarneemt met uw zintuigen, bestaat hoogstwaarschijnlijk niet. Die opmerkelijke uitspraak deed Elon Musk, de baas van Tesla (fabrikant van elektrische auto's) en van ruimtevaartbedrijf SpaceX onlangs tijdens een technologieconferentie in Californië. Volgens hem is de kans minder dan een op een miljard dat wij de 'echte' werkelijkheid zien.

Is Musk helemaal gek geworden? Nou nee. Hij bekende zich alleen tot een kamp in een actueel filosofisch debat rond de zogenoemde simulatiehypothese. Weliswaar tot het meest extreme kamp. Hoe komt hij erbij dat alles om ons heen niet meer is dan een extreem realistische computersimulatie?

De redenering van Musk: ons universum telt waarschijnlijk een groot aantal beschavingen. Een flink deel daarvan heeft wellicht het peil bereikt waarop ze een uiterst waarheidsgetrouwe simulatie kunnen creëren. Er bestaan dus waarschijnlijk miljarden virtuele werkelijkheden – en maar één echte, de 'base reality'. Dus is de kans zeer groot dat je je in een van die miljarden gesimuleerde werkelijkheden bevindt.

De simulatiehypothese heeft een respectabele filosofische stamboom. De jonge Belgische filosoof Maarten Boudry wijdt er in zijn recente boek 'Illusies voor gevorderden' een hoofdstuk aan. "Sceptis is de grondhouding van wetenschap", schrijft hij in een reactie. "Onze zintuigen kunnen ons bedriegen, ons redeneervermogen kan uit de bocht vliegen, onze intuïties kunnen ons misleiden." Maar de veronderstelling dat wij ons bevinden in een extreem realistische computersimulatie, is volgens Boudry bijzonder onwaarschijnlijk. "Het is logisch mogelijk, net zoals het logisch mogelijk is dat de wereld vijf minuten geleden geschapen is, met al onze herinneringen aan een schijnbaar oudere wereld intact."

Miljarden werkelijkheden

Het argument dat Musk noemt, is waarschijnlijk geïnspireerd door een academisch paper van Oxford-filosoof Nick Bostrom. Hij is ook de auteur van 'Superintelligence' (2014), een boek waarin hij waarschuwt voor de gevaren van kunstmatige intelligentie. Ook van dat idee is Musk een bekende aanhanger.

In 2003 schreef Bostrom 'Are you living in a computer simulation?' Hij gaat uit van het idee dat een voldoende geavanceerde beschaving gesimuleerde werelden kan creëren. Volgens Bostrom zijn er drie hypothesen, waarvan er minstens één waarheid is. De eerste hypothese: beschavingen sterven doorgaans uit alvorens ze de bekwaamheid ontwikkelen om een universum te simuleren. De tweede: beschavingen hebben niet de neiging om zulke universums te maken, ook al hebben ze die capaciteit. De derde: wij leven hoogstwaarschijnlijk in zo'n gesimuleerd

universum, omdat er meer mensen in gesimuleerde werkelijkheden leven dan in de echte.

Bostrom zegt dat bij gebrek aan meer informatie elke hypothese ongeveer even geloofwaardig is. Dat geeft ons dus toch nog een kans van twee op drie dat we in de echte wereld leven.

Al meer dan tweeduizend jaar spelen denkers met het idee dat wat wij waarnemen niet de werkelijkheid is. Volgens Plato (vierde eeuw voor Christus) zien wij slechts een afspiegeling van de echte wereld. Hij maakte dat inzichtelijk met zijn befaamde allegorie van de grot, waarin wij slechts schaduwen zien.

De Franse filosoof René Descartes vreesde dat een kwaadaardige demon hem voor de gek hield met valse zintuiglijke waarnemingen, maar bewees zijn eigen bestaan met de uitspraak: "Ik denk, dus ik ben." Latere denkers trokken ook deze redenering in twijfel. Wat als onze hersenen eigenlijk in een vat zitten, aangesloten op apparatuur die al onze waarnemingen aanlevert? We zouden het verschil niet merken.

The Matrix

Als een 44-jarige internetmiljardair met de simulatiehypothese speelt, dan haalt hij zijn inspiratie allicht niet bij Plato of Descartes, maar eerder bij de sciencefictionhit 'The Matrix' (1999). Deze film speelt zich af in een verre toekomst, waarin de mens de knecht is van zijn machines. De wereldbevolking wordt in leven gehouden als biologische batterij om machines van energie te voorzien. Maar de mensen zijn zich van dit trieste lot niet bewust: zij zien alleen een gesimuleerde versie van het jaar 1999, de 'Matrix'.

Inmiddels zijn er betaalbare virtualrealitybrillen op de markt en zien videogames er steeds realistischer uit. Dat iemand ooit een wereld zal creëren, die door onze zintuigen niet van de echte kan worden onderscheiden, lijkt steeds aannemelijker. En dan is het niet zo'n grote sprong om te geloven, dat iemand anders al zo'n simulatie heeft gemaakt en dat wij erin leven.

Maar een videogame is nog wat anders dan een volledige reconstructie van het heelal. "Een computer die zo'n virtuele wereld tot in de kleinste details tot leven kan wekken, op dusdanige manier dat we er ook nog eens mee kunnen interageren, zou ingewikkelder zijn dan het hele universum", schrijft Maarten Boudry. En zou ook – zoals de Amerikaanse filosoof Daniel Dennett al eerder betoogde – meer energie vragen dan het universum bevat. Boudry: "De waarschijnlijkste en eenvoudigste hypothese om onze complexe ervaringswereld te verklaren, is dat er een echte wereld aan ten grondslag ligt."

Moeilijk te weerleggen

Toch blijft de simulatiehypothese moeilijk te weerleggen, constateert de befaamde Belgische natuurkundige Thomas Hertog, die nauw samenwerkt met Stephen Hawking. "We beschikken tegenwoordig over een behoorlijk precieze wetenschappelijke beschrijving van de evolutie van het heelal, en zelfs over modellen van de oerknal die het ontstaan van ruimte en tijd beschrijven. Maar we hebben geen enkele aanwijzing dat er een fysische realiteit moet beantwoorden aan

onze wiskundige modellen." Tegelijk betekent die wiskundige beschrijving dat het niet ondenkbaar is om een universum te simuleren, aldus Hertog. "Het is tenslotte een vrij beknopte code." Hertog stipt aan dat we de vorming van een melkwegstelsel al in detail kunnen simuleren.

Maar hij wijst ook op een zwak punt in de redenering van Musk, namelijk diens vooronderstellingen. "Hij gaat ervan uit dat er bijzonder geavanceerde vormen van buitenaards leven bestaan, die zichzelf niet uitroeien en die dan na verloop van tijd over een wetenschappelijke en technologische capaciteit beschikken, die de onze mijlenver overstijgt", zegt Hertog. "Dat kan, maar daarvoor zijn geen aanwijzingen, en dus is het veel te vroeg voor krasse uitspraken."

De vraag of we in een simulatie leven, is niet definitief te beantwoorden. Bij gebrek aan een manier om sluitend te bewijzen dat we in een simulatie leven, blijven we hangen bij de waarschijnlijkheidsbenadering van Musk en Bostrom.

De waarschijnlijkheid dat u, lezer, een gesimuleerd wezen bent, is heel klein, vindt Boudry. Thomas Hertog gooit er ook een emotioneel argument tegenaan. "De werkelijkheid lijkt me te mooi om gesimuleerd te zijn", zegt hij. "Maar ik vind het geweldig dat mannen als Musk stilstaan bij deze vraag."

Bron: Deckmyn, Dominique (2016, 14 juni). Leven wij in een videogame? Geraadpleegd op <http://www.nrc.nl/handelsblad/2016/06/14/leven-wij-in-een-videogame-2666480>.

Tekst 3

Heel het heelal is informatie

"Niemand weet wat we ons exact bij informatie moeten voorstellen", zegt Erik Verlinde van de Universiteit van Amsterdam. "We weten alleen heel goed hoe we het moeten tellen."

Verlinde maakt deel uit van een groeiende groep natuurkundigen, die van mening is dat het universum gemaakt is van informatie. Eind vorig jaar zette hij een volgende stap in een omstreden theorie waarin hij zwaartekracht herformuleert als gevolg van het geschuif met die informatie. Dat idee is nog niet breed geaccepteerd door zijn vakgenoten, maar de vraag die het oproept – wat is informatie dan precies? – blijkt wel degelijk relevant in grote delen van de moderne natuurkunde.

Fysici bewezen de afgelopen jaren bijvoorbeeld een raadselachtig verband tussen informatie en energie, waardoor informatie tastbare gevolgen heeft in onze fysieke wereld. Dat inzicht begon bij de ideeën van de Duits-Amerikaanse fysicus Rolf Landauer, die in 1996 beschreef hoe je voor informatieopslag en informatieoverdracht altijd fysieke systemen nodig hebt. Een USB-stick of harde schijf voor opslag, bijvoorbeeld, of de gedrukte letters op deze pagina voor overdracht. Informatie moet daarom zelf ook aan onze fysieke natuurwetten gehoorzamen, luidde zijn conclusie.

Daarop paste Landauer de wetten van de warmteleer, de thermodynamica, toe op informatie. Hij concludeerde in een publicatie in het vakblad 'Physics Letters A' dat het vernietigen van informatie altijd energie kost. Bij het wissen van je harde schijf komt een beetje warmte vrij. Niet vanwege een of ander mechanisch effect waarbij het ene deel van de schijf over het andere deel wrijft, maar omdat informatie weggooiden nu eenmaal fundamentele, fysieke gevolgen heeft. Informatie heeft, met andere woorden, gevolgen in de echte wereld.

Theoretici als Verlinde gaan zelfs nog een stap verder, door te stellen dat informatie de fundamentele bouwsteen is van onze gehele werkelijkheid, van tastbaar tot ongrijpbaar. De meeste natuurkundigen zijn er daarom van overtuigd dat een beter begrip van informatie het zaadje kan blijken waaruit een nieuwe natuurkunderevolutie groeit. Een boude gedachte, omdat de ware aard van informatie nog in nevelen gehuld is.

Wie probeert een exacte definitie te geven, raakt onherroepelijk verstrikt in de beperkte verklaringskracht van ons menselijk vocabulaire. Zelfs de wiskunde, de taal die fysici het liefst gebruiken om hun ideeën in te vangen, biedt geen uitkomst. "Niemand heeft de precieze wiskundige structuur van informatie op microscopisch niveau door", zegt natuurkundige Robbert Dijkgraaf, directeur van het Institute for Advanced Study in Princeton, "zelfs Erik Verlinde niet."

Dat is opvallend. Zeker wanneer je bedenkt dat in het dagelijks leven iedereen wel een instinctief begrip heeft van wat we met het woord informatie bedoelen. Deze krant staat bijvoorbeeld bomvol informatie. We noemen die informatie dan 'het nieuws', een term die redelijk goed aansluit bij wat je met je boerenverstand kan

bedenken als informatiedefinitie. Informatie is iets wat je nog niet wist, of iets wat je kunt leren.

Een van de mensen die daarmee aan de haal gaat, is Verlinde. Hij haakt met zijn ideeën aan bij de al langer heersende opvatting in de moderne theoretische fysica dat ruimte en tijd, grootheden die mensen als Einstein gebruikten om de glibberige kenmerken van de werkelijkheid te vangen, niet fundamenteel zijn. Daaronder gaat een diepere laag schuil. "De eerste ideeën over hetgeen waarmee we die diepere laag kunnen beschrijven, bestaan al", zegt Dijkgraaf.

Hij doelt op onderzoek naar de mysterieuze eigenschappen van zwarte gaten, waaruit fysici de afgelopen jaren een aantal opmerkelijke conclusies trokken. Wanneer een voorwerp in een zwart gat valt, gebeuren vermoedelijk twee dingen. Allereerst peuzelt dat zwarte gat het voorwerp op, waarbij alle informatie over dat voorwerp onherroepelijk verloren lijkt te gaan. Tegelijk wordt de horizon (de grens waar voorbij je niet meer aan de overweldigende aantrekkingskracht van het zwarte gat kunt ontkomen) een klein beetje groter. Voor elke bit aan informatie die je in een zwart gat gooit, groeit het oppervlak van zijn horizon met een vierkante plancklengte, de lengte waarvan fysici vermoeden dat het de kleinst mogelijke lengte in de kosmos is.

Dat betekent dat je elke bit die in een zwart gat verdwijnt, na afloop terug kunt vinden aan het oppervlak. Hoewel die informatie in praktische zin voor ons 'onleesbaar' is, gaat deze daardoor niet echt verloren. Wie de machinerie van zwarte gaten nauwkeurig doorgrondt, kan de informatie in theorie reconstrueren.

Dat is opnieuw een aanwijzing dat er 'iets' aan de hand is met informatie. Als informatie een zwart gat kan laten groeien, heeft deze ook op kosmische schaal fysieke invloed. Dankzij een analogie tussen de op de horizon gevangen informatie van een zwart gat en de gehele kosmos, ontwikkelden theoretici, waaronder Nobelprijswinnaar Gerard 't Hooft, zelfs het zogeheten holografisch principe. Dat principe stelt dat de werkelijkheid een soort hologram is, het gevolg van het gedans van nullen en enen op een onzichtbare horizon rond het heelal.

Voor een compleet begrip van hoe de werkelijkheid in elkaar steekt, zijn dergelijke theorieën volgens Dijkgraaf echter onvoldoende. "We moeten ook kunnen uitleggen hoe uit die informatie lijnen, punten, en ruimte en tijd ontstaan", zegt hij. Wat opnieuw ontbreekt, is een goed begrip van wat informatie nu precies is. Wat is een bit, en hoe kun je er eentje in een zwart gat gooien? Hoe 'weet' een bit dat deze de ene keer een deeltje moet vormen, en de andere keer een stukje lege ruimte?

Het zijn vragen die onherroepelijk opborrelen wanneer je in je hoofd probeert een beeld te vormen van dergelijke exotische ideeën over de rol van informatie in het universum.

Bron: Hal, George van (2017, 10 januari). Heel het heelal is informatie. Geraadpleegd op https://www.nrc.nl/nieuws/2017/01/20/heel-het-heelal-is-informatie-6303827-a1542233?utm_source=SIM&utm_medium=email&utm_campaign=5om5&utm_content=&utm_term=20170123.

Onderwerp 2

Inleiding

Ontgroeningen binnen studentenverenigingen

Sinds jaar en dag vinden er ontgroeningen plaats bij studentenverenigingen. De afgelopen decennia hebben zich bij ontgroeningen incidenten voorgedaan, die tot verontwaardiging hebben geleid en zelfs tot de vraag of de aloude traditie van ontgroeningen verboden zou moeten worden. Sommige studenten zien echter de ontgroening als 'een belangrijk onderdeel van de identiteit van de vereniging'.

Opdracht C

Schrijf voor de lezers van een regionale krant een betoog waarin je jouw mening geeft over de traditie van ontgroeningen. Je neemt in ieder geval de volgende informatie-elementen op:

1. Een inleiding waarmee je de aandacht van de lezers trekt en waarin je jouw standpunt aan de orde stelt door middel van een stelling.
2. Drie argumenten die pleiten voor jouw standpunt. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.
3. Twee tegenargumenten waarvan je er een weerlegt. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.
4. Een slot met een conclusie die aansluit bij jouw stelling.

Opdracht D

Schrijf voor de lezers van een regionale krant een beschouwing over de traditie van ontgroeningen. Je neemt in ieder geval de volgende informatie-elementen op:

1. Een inleiding waarmee je de aandacht van de lezers trekt en waarin je het verschijnsel beschrijft. Besluit de inleiding met de hoofdvraag.
2. Een visie van voorstanders onderbouwd met drie argumenten. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.
3. Een visie van tegenstanders onderbouwd met drie argumenten. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.
4. Een samenvattend slot waarin je jouw eigen visie opneemt.

De teksten die je kunt gebruiken, zijn:

Baars, Laura van (2016, 29 september). Studenten malen niet om ontgroening.
Geraadpleegd op
<http://www.trouw.nl/tr/nl/39683/nbsp/article/detail/4386110/2016/09/29/Studenten-malen-niet-om-ontgroening.dhtml>.

Wind, Maaïke (2016, 30 september). 'Ontgroeningen hebben ook nut'.
<http://www.dvhn.nl/groningen/Antropoloog-'Ontgroeningen-hebben-ook-nut'-21669457.html>.

Luyendijk, Wubby (2016, 3 oktober). 'Ontgroenen steeds minder van deze tijd.'
<https://www.nrc.nl/nieuws/2016/10/02/ontgroenen-steeds-minder-van-deze-tijd-4563923-a1524442>.

Vergeet niet de richtlijnen uit de algemene instructie in acht te nemen!

Tekst 1

Studenten malen niet om ontgroening

Na weer een geweldsincident bij een studentenvereniging willen de Groningse universiteit, hogeschool en gemeente af van de ontgroeningen. Volgens de universiteitsraad zijn ontgroeningen bijna 'systematische mishandeling'. De studenten zien de ontgroening als 'een belangrijk onderdeel van de identiteit van de vereniging'. Het creëert gemeenschapsgevoel en vriendschap, en de meesten kijken terug op de groentijd met enige trots en hilariteit. Ze hebben die doorstaan en ze staan versteld van zichzelf: niet eerder in hun leven sprongen ze zo uit de band.

Maar de buitenwereld begrijpt er niets van: het is toch vernederend om met je gezicht door je eten getrokken te worden? Foto's van dit soort praktijken verschenen eerder op internet. "Waterboarding met bier", oordeelde Bart Beijer van de personeelsfractie van de universiteitsraad.

Niemand twijfelt eraan dat er bij studentenverenigingen bovendien nog veel grovere ontgroeningsrituelen plaatsvinden. Een paar jaar geleden kwam een Groningse zaak voor de rechter waarbij een 'feut' (eerstejaars) in sinterklaaspak door een ouderejaars werd besprenkeld met lampenolie en vervolgens door hem in brand werd gestoken. Toen de student in de gracht sprong om het vuur te doven, had hij al tweede- en derdegraads brandwonden opgelopen.

In brand steken

Hij deed geen aangifte, omdat hij de ouderejaars gevraagd had om hem in brand te steken. Dat was bedoeld om indruk te maken. Zijn ouders klaagden de ouderejaars echter aan. Het Openbaar Ministerie (OM) eiste een half jaar cel tegen hem wegens brandstichting. Maar het slachtoffer speelde daarbij zelf een te belangrijke rol, vond de rechter. De ouderejaars kreeg een taakstraf wegens poging tot het veroorzaken van zwaar lichamelijk letsel. Hij had moeten weten in welk gevaar hij de jongen bracht.

Advocaat Leo Hendriks kreeg in 2006 ook zo'n unieke zaak. Eindhovense studenten drongen 's nachts het huis van een aspirant-lid binnen. Zij bonden hem vast, schoren zijn haar en wenkbrauwen af en bonden hem vervolgens schaars gekleed aan een boom op de campus. Deze student deed wel zelf aangifte. "Maar dat gebeurt niet vaak", zegt Hendriks. "Studenten doen niet graag aangifte tegen een club waar ze bij willen horen. Als het dan gebeurt, dan moet het OM het bewijs nog rond krijgen en het opportuun vinden om tot vervolging over te gaan. Het is soms bij ontgroening als bij sport: iedereen ziet dat er eigenlijk sprake is van mishandeling, maar daar blijft het bij."

Taakstraf

Het OM besloot deze Eindhovense studenten niet te vervolgen, maar legde hun wel 30 uur taakstraf en een boete op. Hendriks poogde vervolging alsnog af te dwingen bij de rechter, maar ook die vond dat niet nodig. De jongens hadden geen strafblad, hadden hun excuses aangeboden aan het slachtoffer en 2777 euro schadevergoeding betaald. "De studenten kwamen er wat makkelijk vanaf. Al houden ze altijd een aantekening in hun justitiële papieren."

Ontgroeningsrituelen zien we toch als een traditie die erbij hoort, stelt Jelmer Buitenhuis van de studentenvakbond LSVb. De vakbond heeft een klachtenlijn voor studenten, maar over de ontgroening komt nooit een telefoontje binnen. Buitenhuis denkt bovendien niet dat er politici of bestuurders zijn die ontgroening zwaarder willen aanpakken. "Van de generatie die nu aan de macht is, hebben veel mensen zelf bij een studentenvereniging gezeten."

Bron: Baars, Laura van (2016, 29 september). Studenten malen niet om ontgroening. Geraadpleegd op <http://www.trouw.nl/tr/nl/39683/nbsp/article/detail/4386110/2016/09/29/Studenten-malen-niet-om-ontgroening.dhtml>.

Tekst 2

Ontgroeningen hebben ook nut

Ontgroeningen bestaan al eeuwen en ook al eeuwen gaat het soms mis. Toch is verbieden overdreven, aldus hoogleraar antropologie Ton Robben. Met goede voorzorgsmaatregelen kunnen excessen worden voorkomen, aldus de antropoloog. "Er is niets tegen inwijdingsrituelen. Ontgroenen kan prima zonder te vernederen. Afzien door samen twintig kilometer te moeten lopen, werkt net zo goed."

Studentenvereniging Vindicat ligt flink onder vuur. Eerst ging er een lijst met namen van vrouwelijke leden rond, compleet met telefoonnummers, en een behoorlijk seksueel getinte oproep. Kort daarop bleek dat een aspirant-lid tijdens de ontgroening zo hard op zijn hoofd was geslagen dat hij met hersenletsel in het ziekenhuis belandde.

Groningen ontgroeningsvrij

"Volstrekt onacceptabel", noemde collegevoorzitter Sibrand Poppema van de Rijksuniversiteit Groningen de incidenten (overigens wel pas nadat de universiteit de situatie een dag eerder nog had afgedaan als "interne kwestie die de studentenvereniging zelf moet oplossen"). "We willen niet dat studenten worden vernederd", aldus Poppema. Hij wil dat Groningen de eerste ontgroeningsvrije stad van Nederland wordt. De Hanzehogeschool Groningen en de gemeente sluiten zich daarbij aan.

Ontgroeningen als erfgoed

Dit vormt een groot contrast met de woorden waarmee de studentenverenigingscultuur, oftewel de mores en tradities van studentenverenigingen, een paar dagen eerder nog een plek op de Nederlandse lijst voor immaterieel cultureel erfgoed behaalde. "De studentenverenigingscultuur is een levende, dynamische cultuur die de sociale cohesie bevordert en belangrijk is voor de identiteit van veel studenten", verklaart de erfgoedorganisatie die beslissing.

Verbieden is gevaarlijk

Ontgroeningen verbieden is niet alleen jammer en onnodig, het kan zelfs gevaarlijk zijn. Dat zegt antropoloog Danielle Braun van de Academie voor Organisatiecultuur. "Er is een Amerikaanse universiteit waar het misging nadat ontgroenen verboden werd. De ontgroeningen gingen door, maar dan ondergronds. Zo was er helemaal geen controle meer." Een logisch gevolg van verbieden, denkt Braun. "Hoe harder het ontgroeningsritueel, hoe gewilder het lidmaatschap voor sommigen zal zijn", zegt Braun, die promoveerde op rituelen bij de politie. "Als je het verbiedt, maak je er een geheim genootschap van. Dan willen studenten er helemaal bij."

Is er dan niets wat de universiteit en de hogeschool kunnen doen? Jawel, aldus Braun. "Je uitspreken tegen de excessen is sowieso goed. Maar verandering moet van binnenuit komen. Dat zie je bij hangjongeren, dat zie je bij je eigen kinderen en dat zie je bij wat er in Afghanistan gebeurt. Als verandering van buitenaf wordt opgelegd, dan werkt het niet." Kortom, de leden van studentenverenigingen moeten zelf tot de conclusie komen dat het beter anders kan. "De universiteit kan een mooie

rol spelen door hierover een gesprek te initiëren. Praten over hoe het anders kan. En dan moet je hopen dat studenten het overnemen."

Het nut van ontgroeningen

Het mooie van ontgroeningen kan zo bewaard blijven, aldus Braun. Want ja, ontgroeningen hebben zeker nut, betoogt de antropoloog. "Het zijn overgangsrituelen waarbij je wordt losgeweekt van je oude rol en klaar wordt gemaakt voor je nieuwe rol. Soms is het heftig en duurt het dagenlang. Soms is het onschuldig, zoals de afscheidsmusical van groep 8 of een brugklaskamp." Die tussenfasen zijn belangrijk, aldus Braun. "In die periode worden hechte groepen gevormd. Er ontstaan vriendschappen voor het leven."

Ontgroeningen bestaan naast een overgangsritueel ook nog uit een inwijdingsritueel, legt hoogleraar Robben uit. Daarbij worden aspirant-leden (de zogenaamde feuten) volwaardig lid van het studentencorps. "Ontgroenen gebeurt op een klassieke manier", zegt Robben. De aspirant-leden worden eerst van hun oude status ontdaan. Ze worden bijvoorbeeld kaalgeschoren, moeten hun telefoon inleveren of andere kleding dragen. Er zijn beproevingen. Uitputtende activiteiten, slaapgebrek, weinig of juist veel te veel eten. Oude gewoonten werken niet meer, er zijn nieuwe codes en mores.

Het leger

Dit alles is zeker niet voorbehouden aan studenten, aldus Robben. "In het leger zie je dit bijvoorbeeld ook. Machtverskil, onderdanigheid, en dan de rituele hergeboorte als soldaat. En met reden: wie fysiek en geestelijk is afgebroken door vernedering is dikwijls makkelijk te modelleren tot ideaal lid." Soms gaat het ver. Na afloop zit iedereen als kameraden bij elkaar.

Net als Braun zoekt ook Robben de oplossing vooral bij de studenten zelf. "In het leger zijn officieren die toezicht houden op de ontgroeningen. Zij zijn hoger in rang en doen niet zelf aan de ontgroeningen mee. Zo moet het bij de studentenverenigingen ook." Toch zijn er ook in het leger soms excessen, erkent Robben. "Hoe meer leden het idee hebben tot de elite te behoren, hoe langer en heftiger ontgroeningen vaak zijn."

Het doel voorbij

Toch heeft de hoogleraar hoop dat het goed komt. Robben: "Door excessen schieten studentenverenigingen het doel voorbij. Wie wil er nu horen bij een club die vernedert en waarvan leden in het ziekenhuis eindigen? Als een vereniging een slechte naam heeft, is lidmaatschap niet meer goed voor je cv. Uiteindelijk is het ook voor de verenigingen zelf het beste als de ontgroeningen goed verlopen."

Bron: Wind, Maaike (2016, 30 september). 'Ontgroeningen hebben ook nut'.
<http://www.dvhn.nl/groningen/Antropoloog-'Ontgroeningen-hebben-ook-nut'-21669457.html>.

Tekst 3

Ontgroenen steeds minder van deze tijd

O tempora, o mores (o tijden, o zeden). Een open zenuw is geraakt. De publieke opinie pikt het niet langer. Twee ontsporingen bij studentencorps Vindicat – een mishandeling en een uitgelekte lijst met af te vinken 'hete herten' – en studentenverenigingen moeten in Groningen 'stoppen met ontgroenen'. Verontwaardiging over excessen stamt al uit de jaren zestig. Maar waarom lopen de gemoederen over deze initiatie nu zo hoog op?

'NRC' vroeg het drie wetenschappers: universiteitshistoricus Pégé Knechtmans; socioloog en D66-senator Paul Schnabel; filosoof, socioloog en bestuurskundige Gabriël van den Brink. Twee van de drie waren in hun studietijd in de jaren zestig lid van een vereniging. En beiden hebben daar moeten afzien. Schnabel bij Veritas in Utrecht ("Drie weken op de grond zitten, liederen zingen en weinig slapen") en Van den Brink bij zijn communistische vrienden van de CPN in Nijmegen.

Want denk niet dat 'linkse clubs' niet ontgroenen. Ook die leren de student mores. Van den Brink moest bij wildvreemden aanbellen om dagblad 'De Waarheid' te verkopen. "Een rotopdracht. De deur werd regelmatig voor m'n gezicht dichtgesmeten. Het was bedoeld als ontmoediging. Zo van: je denkt misschien dat je al heel wat bent, maar bij de CPN begin je onderaan. Je wordt gepiepeld en pas als je dat hebt doorstaan, vertrouwen we je en mag je meedoen."

Van jongen naar man

Ontgroening is een overgangsrитуeel, een 'rite de passage'. Die rituelen zijn zo oud als de mensheid zelf, zeggen de wetenschappers, en je vindt ze overal. Bij mannen, zegt Schnabel, markeert het van oudsher de overgang van jongen naar man, de stap van het huis uit, weg bij moeders, naar zelfstandigheid, de wijde wereld in. In sommige niet-westerse culturen worden jongens achtergelaten in de jungle om zichzelf te redden.

Bij studentenverenigingen onderwerpen nieuwkomers zich aan een introductie met weinig slaap en veel groepsdruk en (verbale) intimidatie voordat ze erbij horen. Schnabel: "De rituelen suggereren een exclusiviteit die in de samenleving niet meer gelegitimeerd wordt gevonden. En bij het studentencorps komt daar nog de achterhaalde pretentie bij dat de aankomende leden deel gaan uitmaken van een elitewereld."

Bacchanalen en vechtpartijen

Dat was voor de opkomst van de massa-universiteit wel het geval. Toen was studeren nog een exclusief elitaire aangelegenheid en het studentenleven overzichtelijk. Of, nou ja. Knechtmans vertelt over de ontgroeningen rond 1800. Iedereen die nieuw kwam, werd uit de collegebanken geplukt en ontgroend. Kennis en uithoudingsvermogen werden op de proef gesteld. Dat liep flink in de kosten omdat de nieuwelingen de ouderejaars moesten trakteren op stevige bacchanalen en zelf dronken werden gevoerd. Zolang de braspertijen niet ontaardden in vechtpartijen op college, zagen hoogleraren dat door de vingers.

Alleen: nu is 'het student', zoals de levensfase vroeger heette, geen onderscheidend criterium meer. Nog geen 6 procent van alle studenten aan hogescholen en universiteiten is aangesloten bij een studentengezelligheidsvereniging. En jongeren gaan, ook als ze werken, op zichzelf wonen. Het is een fase die iedereen doormaakt. En dan wordt het potsierlijk, zegt Schnabel, wanneer "een als heer vermomde voorzitter" op televisie verkondigt dat de tradities in stand moeten worden gehouden, alleen maar omdat zijn vereniging al tweehonderd jaar bestaat.

Afscheidsrituelen belangrijker

Schnabel: "Het intredingsritueel in het studentenleven heeft maatschappelijk gezien geen betekenis meer. De zin van de ontgroening is voorbij. En als rituelen geen nut meer hebben, verdwijnen ze meestal. Tel daarbij op dat we leven in een samenleving waar sociale introductierituelen terrein verliezen aan emotionele afscheidsrituelen – afscheid nemen van je school, je werk en het leven – en de maatschappelijke weerzin neemt alleen maar toe."

Dat is niet het enige wat de ophef verklaart, zegt Van den Brink. De maatschappij is ook gevoeliger geworden voor vormen van vernedering en van schade toebrengen. Het incasservermogen is niet zo groot meer. We stellen hoge eisen aan integriteit, respect en het omgaan met elkaar. "Dat is enerzijds een blijk van beschaving dat je anderen ontziet en elkaar niet beledigt, maar het is aan de andere kant ook behoorlijk sneu dat je niet meer tegen een stootje kan."

Rationaliteit wint terrein

Afschaffen dan maar, die ontgroeningen? Ik ben een waarnemer, zegt Van den Brink, en die analyseert en geeft geen advies. "Maar ik stel wel vast dat de tolerantiegrens is verlaagd. De verwachting is dat we allemaal rationele mensen zijn. Vanuit die benadering zijn we rituelen gaan minachten. Maar mensen die aan rituelen meedoen zijn geen wilde beesten. Waarom zingen we het 'Wilhelmus' bij een voetbalwedstrijd? Het irrationele van de mens vraagt om vormgeving. Het ritueel is zo'n vorm. We moeten niet de illusie hebben dat alle barrières in het leven met het verstand zijn op te lossen. Een ritueel kan helpen, net als een religie en een goede vriendschap. En als je dan de ontgroeningen wilt verbieden, zeg ik: dat is riskant, omdat het irrationele in de mens zich niet laat verdrijven."

Dat beaamt historicus Knegtman: grote kans dat de clubs ondergronds gaan en hoe houd je er dan grip op? Schnabel wijst op het dak van Vindicat. Daarop staat een lichtreclame van Hooghoudt Jenever. "Onderschat niet," zegt hij, "dat ook drank een gevaarlijk element is in de introductietijd. Daarmee verliezen ook ouderejaars de greep op zichzelf. Zeker nu er een alcoholverbod bestaat voor jongeren onder de achttien. Dat maakt het losgaan alleen nog maar spannender. Ook drank is overgangssymbool geworden voor volwassen worden, en doen en laten wat je zelf wilt."

Bron: Luyendijk, Wubby (2016, 3 oktober). <https://www.nrc.nl/nieuws/2016/10/02/ontgroenen-steeds-minder-van-deze-tijd-4563923-a1524442>.

De bovenstaande teksten zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor dit examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Voor de oorspronkelijke tekst(en) kunt u terecht in de vermelde bronnen. De Dienst Uitvoering Onderwijs is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.